

NOTITIA ALTERA

(OUDIN., *Comment. de Script. eccles.*, II, 1429.)

Anselmus, Havelburgensis in marchionatu Brandeburgensi episcopus, doctrina et rebus gestis clarus, *Opus contra Græcos* eruditum scripsit, quod ex ms. codice monasterii Cistercii edidit Lucas Dacherius tomo XIII *Spicilegii* sui, ubi in præliminariis de Anselmo Havelburgensi episcopo loquitur. Est autem Havelburgum urbs Germaniæ, et olim episcopatus sub Magdeburgensi archiepiscopo in marchia Brandeburgensi, ut testatur Philippus Ferrarius in *Lexico geographico*. Illo in loco Anselmus claruit anno 1150, atque antea quidem, omni genere litteraturæ, tum divinæ tum humanæ atque sanctorum Patrum scriptis non mediocriter imbutus, a tempore Lotharii II, imperatoris, cujus apocrysiarius exstitit, ac legatus Constantinopolim missus ad Græcorum imperatorem. Missus quoque Anselmus fuit ab Eugenio III, papa, ad Conradum Rothanorum regem, tunc temporis in Longobardia degentem, ut ex litteris Eugenii papæ constat his verbis: *Quosdam de fratribus nostris postquam te ad Longobardia partes incolumem pervenisse accepimus, sicut per venerabiles fratres nostros Hartvicum Bremensem archiepiscopum et Anselmum Havelburgensem episcopum tibi significavimus, ad tuam serenitatem duximus destinandos, ut affectum et benevolentiam, quam erga te gerimus, tibi exponerent, etc.* Litteras Eugenii refert Otto Frisingensis lib. I. *De rebus gestis Friderici*, cap. 61. Item lib. II, cap. 4, conventioni inter Fridericum imperatorem et papam Eugenium subscripsit Anselmus cum pluribus episcopis. Missus autem Constantinopolim, ibi a sapientioribus episcopis Græcis provocatus, celebrem conventum seu colloquium inivit, in qua de controversiis inter Græcos et Latinos acriter, summa tamen cum modestia, ultro citroque disputatum est; quod Eugenio III papæ narrat ipse Anselmus Havelburgensis episcopus, his verbis: *Ego aliquando magni Lotharii Romanorum imperatoris Augusti legatus fui in Constantinopolim, et ibidem aliquam noxam faciens, multas super huiusmodi doctrina et ritu collationes et quæstiones, modo in privatis, modo in publicis tam Latinorum quam Græcorum conventibus habui: placuit sanctitati vestræ et præcipiendo rogare, et rogando præcipere, quatenus ea quæ vel ego tibi dixerim, vel ab illis dicta audierim et exceperim, in unum colligerem; et quasi Anticimenon, id est librum Contrapositorum sub dialogo conscriberem. Et paucis interjectis, Conservavi autem quantum memoria subministrabat, tenorem Dialogi quem cum venerabili ac doctissimo archiepiscopo Nicomediæ Nechite, in publico conventu apud urbem Constantinopolitanam habui. Fuit autem idem archiepiscopus Nechites præcipuus inter duodecim didascalos, etc. Præmissi autem librum de una forma credendi et multiformitate vivendi, a tempore Abel justi usque ad novissimum Electum, multis quorundam fratrum precibus coactus, etc. Quam autem submisisse de se ipse senserit, argumento sunt verba hæc quæ subjicit: *Sane quicumque hæc legerit, sciat me ea scripsisse, non tam ut quemquam docerem, aut quid ego didicerim ut ostentarem, quam ut apostolicæ beatitudinis sancto mandato obedirem, etc. Si quid imperitia scribendo peccat, id injuncta et humiliter impleta obedientia excusat.**

Deinde in secundo Dialogi libro agit de processione sancti Spiritus a Patre simul et Filio, quod negant Græci. Quomodo vero incepta sit disputatio ostendit, et præsentibus qui aderant viros tam Latinos quam Græcos, initio libri II, cap. 1, commemorat ad hunc modum: *Cum essem constitutus in urbe regia, et crebro varias a Græcis quæstiones susceperem, et ibidem alias illis proponerem, placuit imperatori Karlojoanni, placuit etiam patriarchæ civitatis N. religioso viro, ut publicus conventus fieret; et statuta est dies, ut in audientia omnium ea sonarent quæ hinc et inde dicerentur. Convenientibus itaque quam plurimis sapientibus in vico qui dicitur Pisanorum, juxta ecclesiam Hagie Irene, quæ lingua Latina Sanctæ Pacis nuncupatur, mense Aprili, etc. Positiis quoque silentiariis qui omnia quæ hinc inde dicerentur fideliter exciperent et scripto mandarent, universa multitudo quæ ad audiendum avida convenerat, conticuit. Aderant quoque non pauci Latini, inter quos fuerunt tres viri sapientes, in utraque lingua periti et litterarum doctissimi, Jacobus nomine, Veneticus natione, Burgundio nomine, Pisanus natione, tertius inter alios præcipuus, Græcarum et latinarum Litterarum doctrina apud utranque gentem clarissimus, Moyses nomine, Italus natione, ex civitate Pergamo. Iste ab universis electus est ut utrinque fidei interpret esset. Cunctis itaque ordinatis, etc.*

In libro tertio tractat de diverso eucharistiæ ritu Græcorum et Latinorum, azyno nempe et fermentato, deque Romanæ Ecclesiæ auctoritate et prærogativa; et hæc ultima disceptatio in Sanctæ Sophiæ basilica habita est in præsentia sapientium Græcorum, uti refert Anselmus hujus libri III, cap. 4, qui eruditus responsionibus ac vi rationum Græcorum objectiones diluit, atque Latinam fortiter propugnavit Ecclesiam, ac demum ita eos devicit et exarmavit, ut adduxerit Nicomediensem archiepiscopum ad petendum generale concilium, quo schisma aboleretur, et utraque Ecclesia conciliaretur. Sic habet Havelburgensis episcopus cap. ultimo, cujus verba Lectori haud injucunda erunt, ut opinor. Nechites loquitur: *Summo studio, sicut supra dixi, laborandum esset ut generale concilium congruo loco et tempore fieret, ubi universa quæ nos et vos ab eodem ritu dissociant, in unam redacta concordiam firmarentur, et tam Græci quam Latini unus populus sub uno Domino Jesu Christo, in uno sacramentorum ritu efficeretur.* Postremo Anselmus Havelburgensis totam disceptationem omniaque colloquia linivit Nechitæ respondens: *Tu qui generale concilium desideras, videtur quod id quod catholicum est intendas, ideoque et ego concilium universale futurum exopto, ubi tua sapientia, tua maturitas, tua discretio, etc., in facie totius Ecclesiæ ad salutem et doctrinam omnium possit elucescere, etc.* Universi clamantes dixerunt, *Doxasi to theo, quod est, Gloria sit Deo, etc. Calos dialogos, quod est, bonus duorum sermo. Holographi, holographi: quod est, totum scribatur, totum scribatur.*

Opus istud exstat quoque ms. in Bibliotheca Paulina Lipsiensi, ut constat ex catalogo mss. codicum hujus bibliothecæ, anno 1686 Lipsiæ impresso, cura et studio Joachimi Felleri, bibliothecarii, p. 412.